ତିଲୋତ୍ତମା
TILOTTAMĀ

ମାତୃତତ୍ତ୍ୱ ଆଧାରିତ ପୁସ୍ତକ
(A Book based on The Concept of Mother)

Editor : Dr. Gagan Chandra Dey

ତିଲୋତ୍ତମା ସ୍ମୃତି ପରିଷଦ
ଚିରକୁଲା, କମର୍ଦ୍ଦା, ବାଲେଶ୍ୱର, ଓଡ଼ିଶା

Tilottamā Smruti Parisad
Chirakulā, Kamardā, Bālāsore, Odishā

TILOTTAMĀ

(A Souvenir based on The Concept of Mother)

Patron : **Sri Bankim Chandra Behera**

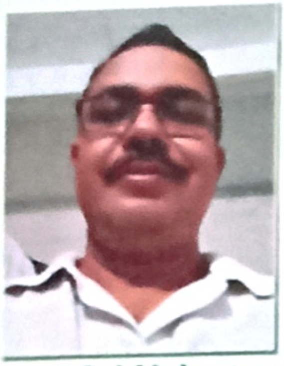

Chief Editor : **Sri Kalpataru Patra**

Editor : **Dr. Gagan Chandra Dey**

: EDITORIAL BOARD :

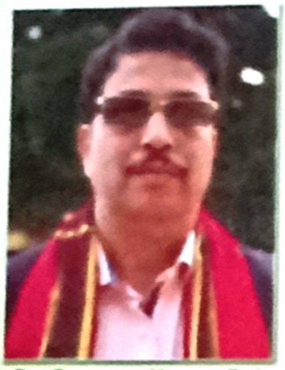

Dr. Susanta Kumar Raj

Sri Parameswar Day

Dr. Manoranjan Das

Sri Prabodh Kumar Dey

Dr. Sumanta Chowdhury

Sri Tapan Kumar Pradhan

Dr. Priyabrata Behera

Sri Hrushikesh Jena

ତିଲୋତ୍ତମା

TILOTTAMĀ

(A Souvenir based on The Concept of Mother)

Publisher : AUM BOOKS, Aum Foundation, Dolamandap Sahi, Puri Odisha, PIN-752001

1st Publication : 01.03.2022

Chief Editor : Sri Kalpataru Patra
Young Scientist, Mathematics Teacher
Sitala Simanta High School, Antaroi, Balasore, Odisha

Editor : Dr. Gagan Chandra Dey
Associate Professor, P.G. Department of Sanskrit
Sabang Sajanikanta Mahavidyalaya
P.O. - Lutunia, Dist.- Paschim Medinipur, West Bengal, PIN-721166
What's App - 9474039621, Mob. : 8250459022

Editorial Board :

* *Dr. Susanta Kumar Raj :* Associate Professor in Sahitya, Central Sanskrit University, Shree Sadasiva Campus, Puri
* *Sri Parameswar Dey :* Lecturer in Odia, Saratpal Mahavidyalaya, Palvihar, Mayurbhanj
* *Dr. Manoranjan Das :* Associate Professor in Sanskrit, Mugberia Gangadhar Mahavidyalaya, Bhupati Nagar, Purba Medinipur, West Bengal
* *Sri Prabodh Kumar Dey :* Lcturer in Palitical Sciene, Baripada College, Mayurbhanj
* *Dr. Sumanta Chowdhury :* Assistant Professor, P.G. Department of Sanskrit, Sabang Sajanikanta Mahavidyalaya, Lutunia, Paschim Medinipur, West Bengal
* *Sri Tapan Kumar Pradhan :* Lecturer in Odia, Gurukul Sanskrit Mahavidyalaya, Chakapad, Kandhamal, Odisha
* *Dr. Priyabrata Behera :* Assistant Professor in Sanskrit, M.P.C. Autonomus College, Baripada, Odisha
* *Sri Hrushikesh Jena :* Sanskrit Teacher, Siddheswar High School, Amarda, Balasore, Odisha

ISBN : 978-93-91510-93-0

Copies : 300

Price : 250/- (Rupees Two Hundred Fifty only)

Printing Press : H.P. Computers
Near Gandharba Matha, Clark Road, Puri-752001

Tilottama Smruti Parisad
Chirakula, Kamarda, Dist.-Balasore, Odisha, Pin-756079

ମାତୃକୃପା ହି କେବଳମ୍

ଡଃ ମନୋରଞ୍ଜନ ଦାସ

ସହାଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସଂସ୍କୃତ ବିଭାଗାଧକ୍ଷ
ମୁଗବେଡ଼ିଆ ଗଙ୍ଗାଧର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ
ଭୂପତି ନଗର, ପୂର୍ବମେଦିନୀପୁର, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ

ଭବାନୀ ଗର୍ଭରେ ରାଧାକୃଷ୍ଣ କୋଳ
କରି ସେ ଯେ ବିମଣ୍ଡନ ।
ସଂସାର ଜୀବନ କରି ସମାପନ
ବୈକୁଣ୍ଠେ କଲେ ଗମନ ।।୧

ତିଳ ତିଳ ଦଗ୍ଧ କରି ଜୀବନକୁ
ମାତା ତିଳୋତ୍ତମା ଦେବୀ ।
ସଂସାରର ଭାର ବୋହି ଚାଲିଥିଲେ
ବିଭୁ ପାଦପଦ୍ମ ସେବୀ ।।୨

ବନ୍ୟା କବଳିତ ଚିରକୁଲା ଗ୍ରାମେ
ଥିଲା ତାଙ୍କ ଶାଶୂଘର ।
ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବିଧ୍ୱସ୍ତ ଜୀର୍ଣ୍ଣ କୁଟୀରଟି
ସାଧନା କ୍ଷେତ୍ର ତାଙ୍କର ।।୩

ବିଳାସ ବ୍ୟସନେ ଚିର ଅନାସକ୍ତ
ଥିଲେ ତିଳୋତ୍ତମା ଦେବୀ ।
ପିଲାଙ୍କୁ ମଣିଷ କରିବା ପାଇଁ ସେ
ହୋଇଥିଲେ ସର୍ବତ୍ୟାଗୀ ।।୪

ଜୀବନରେ କେବେ ପଦେ କଟୁକଥା
କହି ନାହାଁନ୍ତି କାହାକୁ ।
ନିଜ ପଣତରେ ଦୁଃଖକୁ ଘୋଡ଼ାଇ
ସୁଖ ବାଣ୍ଟନ୍ତି ସଭିଙ୍କୁ ।।୫

ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଲେମ୍ବୁ ସରବତ
ଭୁଲି ନ ପାରଇ ମୁହିଁ ।
ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ବାଦରେ ଅନ୍ତର ମୋହର
ଯାଇଥିଲା ଶୁଷ୍କହୋଇ ।।୬

ଖାଇବାକୁ ଥରେ ଦିଅନ୍ତି ଯାହାକୁ
ବାତ୍ସଲ୍ୟ ସ୍ନେହରେ ସେହି ।
ସ୍ୱହସ୍ତ ନିର୍ମିତ ତିଅଣର ସ୍ୱାଦ
ତୁଣ୍ଡରୁ ଛାଡ଼ଇ ନାହିଁ ।।୭

ଖଣ୍ଡ ମଣ୍ଡଳରେ ଏହିଭଳି ମାତା
କାହା କପାଳେ ମିଳିବ ?
ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଥରେ ଯେ ପାଇଛି
କାହୁଁ ସେ ଭୁଲି ପାରିବ ।।୮

ସାହି ପଡ଼ିଶାଙ୍କ ଉପକାର ପାଇଁ
ସର୍ବଦା ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ ।
ଦିନେ ହେଲେ କେବେ ଚିନ୍ତା କରିନାହିଁ
ଶତ୍ରୁର ବି ଅମଙ୍ଗଳ ।।୯

ପତି ପରାୟଣା ଆଦର୍ଶ ଗୃହିଣୀ
ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରିୟପାତ୍ରୀ ।
ପ୍ରତ୍ୟେକ କର୍ମରେ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଦାନ
କରୁଥାନ୍ତି ଦିବାରାତ୍ରି ।।୧୦

ଦେବତା ପୂଜନ ପୁରାଣ ପଠନ
ନିତ୍ୟ ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭୋଜନ ।
ଆଦର୍ଶ ନାରୀର ସମସ୍ତ ଲକ୍ଷଣେ
ଥିଲେ ସିଏ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ।।୧୧

ଅମର ଆତ୍ମାର ହେଉ ମୋକ୍ଷପ୍ରାପ୍ତି
ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ଆମ ପ୍ରାର୍ଥନା ।
ଯେଉଁଠି ଥାଅ ମା କୁଶଳରେ ରୁହ
ନ ପାଅ ଦୁଃଖ ଯାତନା ।।୧୨

ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ନାମ ଅଟେ ଶ୍ରୀନିବାସ
ଆଶୁ କବିରୂପେ ଖ୍ୟାତ ।
ଗୟାଧାମେ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଯାଇ
ହୋଇଲେ ଗୃହ ବିମୁଖ ।।୧୩

ଏତିକିରେ ତାଙ୍କ   ନ ସରିଲା ଦୁଃଖ
ବିଚିତ୍ର ବିଧି ବିଧାନ ।
ବତିଶି ବର୍ଷର   ମଧ୍ୟମ ପୁତ୍ରକୁ
ବିଧାତା କଲେ ହରଣ ॥୧୪
ମଧ୍ୟମ ପୁତ୍ରର   ଅକାଳ ବିୟୋଗ
ସହି ନ ପାରିଣ ମାତା ।
ମନ୍ମଥ ମନ୍ମଥ   କରିଣ ପ୍ରଳାପ
ହରାଇ ଥାଆନ୍ତି ଚେତା ॥୧୫
ଉଦର ଜ୍ୱାଳାକୁ   କରି ପଦାଘାତ
ପ୍ରସ୍ତର କରିଣ ଚିତ୍ତ ।
ଲକ୍ଷ୍ୟପଥୁ କେବେ   ନ ହୋଇ ବିଚ୍ୟୁତ
ପୁତ୍ର ଦ୍ୱୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ॥୧୬
ବଡ଼ ପୁତ୍ର ନାମ   ଡକ୍ଟର ଗଗନ
ସଂସ୍କୃତରେ ପ୍ରଫେସର ।
ଶ୍ଳୋକ ରଚନାରେ   ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ସିଏ
ପ୍ରିୟପାତ୍ର ସଭିଙ୍କର ॥୧୭
ସାନପୁତ୍ର ତାଙ୍କ   ସାମନ୍ତ ଶେଖର
ସଂସ୍କାରରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ।
ଅଲିଅଳି କନ୍ୟା   ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀଙ୍କ
ଦର୍ଶନେ ମିଳଇ ପୁଣ୍ୟ ॥୧୮
ଏକମାତ୍ର ଜ୍ୱାଇଁ   ପ୍ରଶାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କୁ
କୋଟି କୋଟି ପ୍ରଣିପାତ ।
ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ସମୟେ   ପରିବାର ପ୍ରତି
ବଢ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି ହାତ ॥୧୯
ଯେଉଁ ପୁଣ୍ୟାତ୍ମାଙ୍କ   ଅକ୍ଳାନ୍ତ ତ୍ୟାଗରେ
ରକ୍ଷା ହେଲା ପରିବାର ।
ସେହି ଦେବତାଙ୍କୁ   ବିନମ୍ର ପ୍ରଣତି
ଜଣାଉଛି ବାରମ୍ବାର ॥୨୦
ସେ ପରା ଅଟନ୍ତି   ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ
ପ୍ରିୟ ବଙ୍କିମ ଚନ୍ଦର ।
ଗଗନଙ୍କ ପାଇଁ   ମାତୁଳ ନୁହେଁ ସେ
ସ୍ୱୟଂ ହିଁ ପରମେଶ୍ୱର ॥୨୧
ସଂସାର ରଥକୁ   ଆଗେଇ ନେବାକୁ
ଯେ ନାରୀ ଚିର ତତ୍ପର ।
ସର୍ବଂସହା ସେହି   ଜନନୀ ମାନଙ୍କୁ
ବିନମ୍ର ପ୍ରଣତି ମୋର ॥୨୨
ମାତା ସରସ୍ୱତୀ   କୃପାଲାଭ କରି
ଖ୍ୟାତ ହେଲେ କାଳିଦାସ ।
ମହା ମୂର୍ଖରୁ ସେ   ହେଲେ ବିଶ୍ୱକବି
ରଖିଲେ ମାଆଙ୍କ ଯଶ ॥୨୩
ମାତୃ-କୃପା ଲଭି   ଜଗତ ବିଖ୍ୟାତ
ହୋଇଲେ ସାରଳା ଦାସ ।
ମହାଭାରତକୁ   ଓଡ଼ିଆରେ ରଚି
ସୃଷ୍ଟି କଲେ ଇତିହାସ ॥୨୪
ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଦାରୁର   ସନ୍ଧାନ ଦିଅନ୍ତି
କାକଟପୁର ମଙ୍ଗଳା ।
ଦିଅଁମାନଙ୍କର   ଭୋଜନ ପୂର୍ବରୁ
ପ୍ରୟୋଜନ ମା ବିମଳା ॥୨୫
ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରମଣୀ   ମଦର ଟେରେସା
ସେବାପାଇଁ ସୁବିଖ୍ୟାତା ।
ମାନବ କଲ୍ୟାଣ   ସାଧନ ବ୍ରତରେ
ପାଲଟିଲେ ବିଶ୍ୱମାତା ॥୨୬
ଧର୍ମର ବିଜୟ   ଅଧର୍ମର କ୍ଷୟ
ଗାନ୍ଧାରୀଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ।
କଥା ପଦଟିଏ   କରିଦେଲା ତାଙ୍କୁ
ମାତୃ ଜାତିର ସମ୍ପଦ ॥୨୭
ମାତୃଗର୍ଭ ବିନା   ସୃଷ୍ଟି ଅସମ୍ଭବ
ବଂଶ ରକ୍ଷା ପରକଥା ।
କନ୍ୟା ସନ୍ତାନକୁ   ହୀନ ନ ମଣିବ
ହଟାଇ ଯୌତୁକ ପ୍ରଥା ॥୨୮
ମାଆର ପଣତ   ଶ୍ରୀମନ୍ଦିର ନେତ
ପାଦ ତାଙ୍କ ପରଂଧାମ ।
ବୃଦ୍ଧକାଳେ ତାଙ୍କ   ସଙ୍ଗେଥିବା ସଦା
ନ ପଠାଇ ବୃଦ୍ଧାଶ୍ରମ ॥୨୯
ବହୁ କଷ୍ଟ ସହି   ଶ୍ରାଦ୍ଧ ବାର୍ଷିକୀରେ
ସ୍ମରଣିକା ପ୍ରକାଶନ ।
ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ନିମନ୍ତେ   ସପରିବାରଙ୍କୁ
ଜଣାଏ ଅଭିନନ୍ଦନ ॥୩୦